

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

ROZDĚLENÍ SLOUČENIN INDIKÁTORY VZNIK HYDROXIDŮ A KYSELIN

**PROJEKT EU PENÍZE ŠKOLÁM
OPERAČNÍ PROGRAM
VZDĚLÁVÁNÍ PRO KONKURENCESCHOPNOST**

VY_52_INOVACE_190
VZDĚLÁVACÍ OBLAST: ČLOVĚK A PŘÍRODA
VZDĚLÁVACÍ OBOR: CHEMIE
ROČNÍK: 9

CHEMICKY ČISTÉ LÁTKY

PRVKY

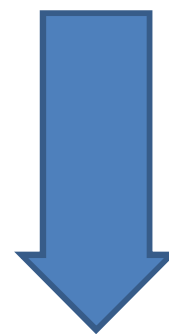
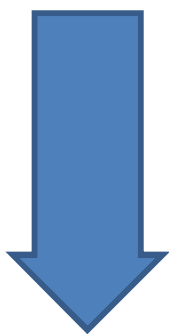
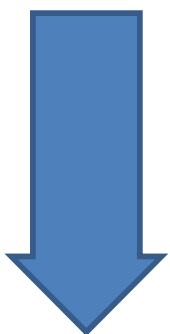
SLOUČENINY

KYSELÉ

NEUTRÁLNÍ

HOŘCE

LOUHOVITÉ

KYSELINY

OXIDY

HYDROXIDY

VODA

(ZÁSADY)

SOLI

(LOUHY)

DŮKAZ KYSELIN A HYDROXIDŮ

PROVÁDÍ SE **INDIKÁTORY**

INDIKÁTOR JE LÁTKA, KTERÁ **MĚNÍ BARVU**
V PŘÍTOMNOSTI **KYSELINY** NEBO
HYDROXIDU

V PŘÍTOMNOSTI SOLÍ A OXIDŮ BARVU
INDIKÁTOR NEMĚNÍ

INDIKÁTORY

LAKMUS (ROSTLINNÉ BARVIVO Z LIŠEJNÍKŮ)

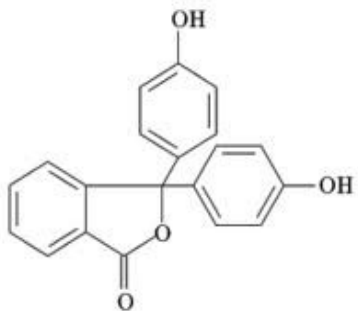
FENOLFTALEIN (BÍLÝ PRÁŠEK – ORGANICKÁ LÁTKA)

POUŽÍVÁ SE VODNÝ ROZTOK LAKMUSU (FIALOVÁ BARVA)

POUŽÍVÁ SE LIHOVÝ ROZTOK FENOLFTALEINU (BEZBARVÝ)

LAKMUSOVÝ PAPIREK: **MODRÝ**
ČERVENÝ

FENOLFTALEINOVÝ PAPIREK: BÍLÝ

vzorec fenolftaleinu

REAKCE LAKMUSU

ROZTOK
LAKMUSU VE
VODĚ

bezbarvý

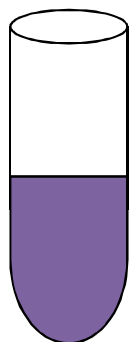
bezbarvý

bezbarvý

KYSELINA

VODA

HYDROXID

FIALOVÝ

červený

fialový

modrý

● lakmusu
+ kyselina

● lakmusu
+ voda

● lakmusu
+ hydroxid

REAKCE FENOLFTALEINU

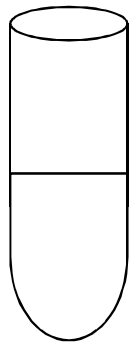
**ROZTOK
FENOLFTALEINU
V LIHU**

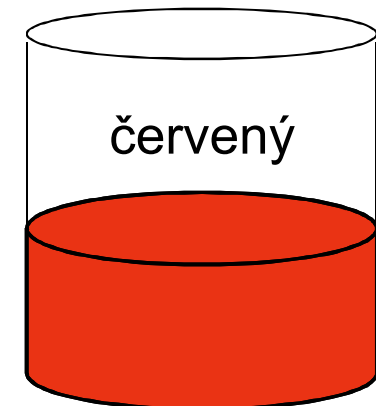
KYSELINA

VODA

HYDROXID

BEZBARVÝ

fenolftaleinu
+
kyselina

fenolftaleinu
+
voda

fenolftaleinu
+
hydroxid

ZAPAMATUJ SI:

INDIKÁTOR	NEUTRÁLNÍ ROZTOK	KYSELINA	HYDROXID
LAKMUS	FIALOVÉ ZBARVENÍ	ČERVENÉ ZBARVENÍ	MODRÉ ZBARVENÍ
FENOLFTALEIN	BEZBARVÉ	BEZBARVÉ	ČERVENÉ ZBARVENÍ

REAKCE OXIDŮ S VODOU

OXIDY REAGUJÍCÍ S VODOU

OXIDY NEREAGUJÍCÍ S VODOU ANI S
KYSELINAMI A HYDROXIDY

NETEČNÉ

N_2O , CO , NO

URČUJEME POMOCÍ ELEKTRONEGATIVITY X

ZÁSADOTVORNÉ

KOV V OXIDU MÁ
OXIDAČNÍ ČÍSLO
MENŠÍ NEŽ **+IV**

$$X \leq 1$$

HYDROXIDY

KOVY

KYSELINOTVORNÉ

KOV V OXIDU MÁ
OXIDAČNÍ ČÍSLO
VĚTŠÍ NEŽ **+V**

$$X \geq 2$$

KYSELINY

NEKOVY

AMFOTERNÍ (OBOJAKÉ)

S VODOU NEREAGUJÍ,
REAGUJÍ S KYSELINAMI
A HYDROXIDY

$$1 < X < 2$$

ZnO , Al_2O_3

HODNOTY ELEKTRONEGATIVITY PRVKŮ

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18
H 2.2																	He N/A
Li 0.98	Be 1.57											B 2.04	C 2.55	N 3.04	O 3.44	F 3.98	Ne N/A
Na 0.93	Mg 1.31											Al 1.61	Si 1.9	P 2.19	S 2.58	Cl 3.16	Ar N/A
K 0.82	Ca 1	Sc 1.36	Ti 1.54	V 1.63	Cr 1.66	Mn 1.55	Fe 1.83	Co 1.88	Ni 1.91	Cu 1.9	Zn 1.65	Ga 1.81	Ge 2.01	As 2.18	Se 2.55	Br 2.96	Kr 3
Rb 0.82	Sr 0.95	Y 1.22	Zr 1.33	Nb 1.6	Mo 2.16	Tc 1.9	Ru 2.2	Rh 2.28	Pd 2.2	Ag 1.93	Cd 1.69	In 1.78	Sn 1.96	Sb 2.05	Te 2.1	I 2.66	Xe 2.6
Cs 0.79	Ba 0.89	La 1.1	Hf 1.3	Ta 1.5	W 2.36	Re 1.9	Os 2.2	Ir 2.2	Pt 2.28	Au 2.54	Hg 2	Tl 1.62	Pb 2.33	Bi 2.02	Po 2	At 2.2	Rn N/A
Fr 0.7	Ra 0.9	Ac 1.1	Rf N/A	Db N/A	Sg N/A	Bh N/A	Hs N/A	Mt N/A	Ds N/A	Rg N/A	Uub N/A	Uut N/A	Uuq N/A	Uup N/A	Uuh N/A	Uus N/A	

Ce 1.12	Pr 1.13	Nd 1.14	Pm N/A	Sm 1.17	Eu N/A	Gd 1.2	Tb N/A	Dy 1.22	Ho 1.23	Er 1.24	Tm 1.25	Yb N/A	Lu 1.27
Th 1.3	Pa 1.5	U 1.38	Np 1.36	Pu 1.28	Am 1.3	Cm 1.3	Bk 1.3	Cf 1.3	Es 1.3	Fm 1.3	Md 1.3	No 1.3	Lr N/A

PRACOVNÍ LIST: REAKCE OXIDŮ S VODOU

OXID		OXID		OXID s vodou reaguje a vzniká	
název	vzorec	kovu	nekovu	KYSELINA	HYDROXID
siřičitý					
barnatý					
draselný					
uhličitý					
litný					
vápenatý					
dusičný					
sodný					
sírový					

PRACOVNÍ LIST: REAKCE OXIDŮ S VODOU

ŘEŠENÍ

OXID		OXID		OXID s vodou reaguje a vzniká	
název	vzorec	kovu	nekovu	kyselina	hydroxid
siřičitý	SO ₂		+		
barnatý	BaO	+			
draselný	K ₂ O	+			
uhličitý	CO ₂		+		
litný	Li ₂ O	+			
vápenatý	CaO	+			
dusičný	N ₂ O ₅		+		
sodný	Na ₂ O	+			
sírový	SO ₃		+		

Mgr.Bc.Miloslav Straka

**Základní škola Žďár nad Sázavou, Palachova
2189/35, příspěvková organizace**

Datum: 25.10. 2011

Určeno: 8. a 9.ročník ZŠ

Vzdělávací oblast: Člověk a příroda

Vzdělávací obor: Chemie

**Tématický okruh: Chemický děj – Oxidy – Reakce
oxidů s vodou**

ZDROJE:

P.Beneš, V.Pumpr, J.Banýr : Základy chemie 1, Fortuna 2000, ISBN 80-7168-720-0

J.Škoda, P.Doulík : Chemie 8, Fraus 2006, ISBN 80-7238- 442-2

<http://www.veda.cz/article.do?articleId=50565>

<http://cs.wikipedia.org/wiki/Fenolftalein>

<http://www.linuxexpres.cz/uploads/gallery/original/2584.jpg>

METODICKÝ LIST

DRUH MATERIÁLU: výuková prezentace spojená s praktickým pokusem a doplněná pracovním listem pro žáky

CÍL: prezentace je určena jako textová a obrazová podpora při praktické výuce tématu chemický děj – Vznik hydroxidů a kyselin - Indikátory

OČEKÁVANÉ VÝSTUPY: Žáci chápou rozdělení sloučenin a umí je rozlišit pomocí indikátorů. Pomocí Periodické tabulky a hodnot oxidačních čísel dokáží rozhodnout, které sloučeniny vzniknou reakcí oxidů s vodou a ověřit prakticky vznikající sloučeniny indikátory.

KLÍČOVÁ SLOVA: kyseliny, hydroxidy, soli, indikátor, lakmus, fenolftalein, zásadotvorné, kyselinotvorné, amfoterní

METODICKÉ POZNÁMKY: Při výkladu indikátorů slouží prezentace jako podpůrný prostředek pro demonstanční pokus či pro pokus frontální. Fyzikální veličinu elektronegativitu není potřeba zdůvodňovat. Stačí aby, ji žáci uměli vyhledat v Periodické tabulce a použít. K tomu slouží obrázky č. 9 – 11, kde tabulku lze vyplnit teoreticky a je vhodné ji podpořit provedenými pokusy.